

IM.STEFANA

FUNDACJA
BATOREGO

ul. Sapieżyńska 10a
00-215 Warszawa
tel. 22 536 02 00
fax 22 536 02 20
batory@batory.org.pl
www.batory.org.pl

Podsumowanie kluczowych ustaleń raportu „[Międzynarodowy Kompas Zmiany Systemowej: Globalne implikacje osiągnięcia europejskiego Zielonego Ładu](#)” (“[International System Change Compass. The Global Implications of Achieving the European Green Deal](#)”), który powstał we współpracy SYSTEMIQ, Klubu Rzymskiego oraz Open Society European Policy Institute.

Współautorzy raportu: Heather Grabbe oraz Janez Potočnik zaprezentują postulaty Kompasów podczas debaty forumIdei Fundacji Batorego, Open Society Foundations, SYSTEMIQ oraz Klubu Rzymskiego „[Czas Wielkich Kryzysów czy Wielkich Rozwiązań? Rola Unii Europejskiej w globalnej zmianie systemu](#)”, która odbędzie się 20 stycznia, o godz. 15.00 w Fundacji Batorego.

Warszawa, 16 stycznia 2023

Międzynarodowy Kompas Zmiany Systemowej: Globalne implikacje osiągnięcia europejskiego Zielonego Ładu

Europejski Zielony Ład jest niezwykle potrzebny, ale został zaprojektowany dla Europy, nie z myślą o zrównoważonym rozwoju w ujęciu globalnym. Przed UE stoi obecnie zadanie włączenia swoich celów w zakresie zrównoważonego rozwoju również do swojej polityki zewnętrznej, tak aby umożliwić innym regionom osiągnięcie ich celów w zakresie zrównoważonego rozwoju – a niniejszy raport pokazuje, jak to zrobić. Jeśli Europa będzie rozszerzać zakres konsumpcji, na przykład poprzez umowy handlowe i zachęcać do niezrównoważonego rolnictwa w ramach pomocy rozwojowej UE, będzie to podważać cele Zielonego Ładu.

Europejski Zielony Ład koncentruje się na podaży, natomiast ogromne zapotrzebowanie Europy na surowce i towary przemysłowe – a także energię i żywność – powoduje wzrost emisji i wyczerpanie zasobów naturalnych. Wydobycie i przetwarzanie zasobów naturalnych odpowiada za ponad 90% utraty różnorodności biologicznej i stresu wodnego na świecie, a także za prawie 50% wszystkich emisji związanych ze zmianą klimatu i jedną trzecią wpływu zanieczyszczenia powietrza na zdrowie.

Biorąc pod uwagę, że Europejczycy są jednymi z największych konsumentów na świecie, wprowadzenie w życie Europejskiego Zielonego Ładu musi oznaczać zmianę zarówno ilości, jak i rodzaju przepływu zasobów w bardziej zrównoważonym kierunku. Można tego dokonać poprzez przestrzeganie zasad Kompasów Zmiany Systemowej przedstawionych w niniejszym raporcie. Zasady te zmieniłyby ślad konsumpcyjny Europy – a czyniąc to, nie tylko ograniczyłyby emisje, ale także pozwoliłyby ograniczyć poziom zanieczyszczenia i konsekwencje dla zdrowia oraz chronić różnorodność biologiczną.

Obecny system gospodarczy można zoptymalizować jedynie w ograniczonym zakresie, ponieważ jest on wyjątkowo nieefektywny w zarządzaniu zasobami naturalnymi – ze swojej natury jest niezwykle szkodliwy dla naszej planety. Ograniczenie emisji w samej Europie jest niezbędne, ale stanowi jedynie

część przewidzianych zmian. Import z Europy ma ogromny wpływ na środowisko z powodu nadmiernego wykorzystywania zasobów pierwotnych i energii. W celu dostarczenia swoim rynkom energii Europa nie może ignorować zanieczyszczeń i emisji, które mają miejsce w innych regionach. Celem zarówno wewnętrznej, jak i zewnętrznej polityki UE powinien być globalny zrównoważony rozwój w ramach biofizycznej wytrzymałości naszej planety.

Bez zmniejszenia zapotrzebowania na zasoby i przejścia na wspólne zarządzanie nimi, Europa przehandluje jedną zależność od zasobów (od paliw kopalnych) za inną (materiały dla odnawialnych źródeł energii, w tym pierwiastki ziem rzadkich, w przypadku których UE jest prawie całkowicie zależna od Chin). W niniejszym raporcie określono, w jaki sposób UE może uniknąć rozpoczęcia nowej ery wydobycia zasobów naturalnych, która powieliłaby kolonialne zależności znane z przeszłości.

Międzynarodowy Kompas Zmiany Systemowej udowadnia, że:

- Skuteczne wdrożenie europejskiego Zielonego Ładu zależy od stworzenia trwałych współzależności i zapobieżenia ekstraktywizmowi;
- Potrzebne są intensywne wspólne wysiłki, aby wspierać zrównoważone systemy gospodarcze, łagodzić negatywne skutki transgraniczne i maksymalizować dobrobyt społeczny;
- UE musi przesunąć zasoby kapitałowe niezbędne do integracyjnej i sprawiedliwej transformacji;
- UE może utrzymać produktywny i konkurencyjny przemysł we własnych rynkach wewnętrznych tylko wtedy, gdy umożliwi uczciwą i sprawiedliwą transformację na świecie.

U podstaw raportu leży świadomość, że **sukces europejskiej transformacji jest nierozdzielnie związany z sukcesem transformacji globalnej. UE musi zagwarantować, że europejski Zielony Ład przyczyni się do obu tych przemian.** Krajowe wysiłki i polityka UE stojące w sprzeczności ze zmianą w kierunku zielonych, sprawiedliwych i odpornych gospodarek oraz społeczeństw w innych częściach świata nie podtrzymają zielonej, sprawiedliwej i odpornej przyszłości dla Europy. W rzeczywistości niektóre z obecnych narzędzi politycznych UE utrudniają sprawiedliwą transformację w gospodarkach jej partnerów handlowych.

Europa ma obowiązek i możliwość przeprowadzenia tej transformacji oraz pomocy w zakończeniu ukrytej niesprawiedliwości niezrównoważonego imperializmu w zakresie zasobów, który jest kluczowym czynnikiem napędzającym wiele kryzysów systemowych.

- Ostatni [raport Lancet Planetary Health](#) stawia sprawę jasno: “Kraje o wysokich dochodach są odpowiedzialne za 74% nadmiernego zużycia materiałów w ujęciu globalnym, napędzanego przede wszystkim przez USA (27%) i kraje UE-28 o wysokich dochodach (25%)”.
- UE jest największym na świecie sprzedawcą towarów i usług przemysłowych, przewodnim kierunkiem międzynarodowych inwestycji i głównym partnerem handlowym 80. krajów (dla porównania w tej statystyce Stanom Zjednoczonym odpowiada 20 krajów). Popyt w Europie odpowiada za 17% wylesiania lasów tropikalnych związanego z towarami będącymi przedmiotem handlu międzynarodowego, takimi jak mięso, olej palmowy lub soja, a tym samym jest największym po Chinach czynnikiem przyczyniającym się do wylesiania lasów tropikalnych i związanych z tym emisji.
- Europa musi zmienić rzeczywistość, którą sama stworzyła. Normy i wzorce zachowań, które napędzają obecny model gospodarczy, zostały ustanowione przez kraje o wysokim dochodzie, w tym przez Europę, która musi teraz dawać przykład działań na rzecz transformacji.
- Aby tego dokonać, Europa musi ponownie rozważyć swoje stosunki z resztą świata i politykę wobec niej. Niektóre kraje spoza UE angażują prawie całą swoją gospodarkę w obsługę konsumpcji

regionów o wysokich dochodach. Na przykład przemysł włókienniczy stanowi 90% całkowitego handlu Bangladeszu, a 56% produkcji tego kraju stanowi eksport na rzecz konsumpcji w Europie.

- Należy ostrożnie zarządzać międzynarodowymi skutkami transformacji w Europie, aby nie pogłębiać międzynarodowych nierówności. Jeżeli UE wprowadzi mechanizmy, takie jak proponowany węglowy graniczny mechanizm dostosowawczy (CBAM), bez towarzyszącego im wsparcia w zakresie transformacji, może to doprowadzić do tego, że w krajach trzeciego świata pracownicy całych sektorów przemysłu popadną w ubóstwo.

Międzynarodowy Kompas Zmiany Systemowej pokazuje, jak budować długoterminowe bezpieczeństwo środowiskowe i geopolityczne, a także zwiększać dobrobyt na całym świecie. W ten sposób można przerwać błędne koło kryzysów i kontrproduktywnych krótkoterminowych reakcji, które zbyt długo opóźniały przejście do zrównoważonego systemu z wbudowaną odpornością na przyszłe wstrząsy. Inwestując w zmiany systemowe już teraz, UE może zmniejszyć napięcia związane z niedoborem wody i żywności oraz rywalizacją o cały szereg zasobów, które w przeciwnym razie doprowadzą do przyszłych konfliktów. Międzynarodowy Kompas Zmian Systemowych dostarcza wskazówek, jak można to zrobić w praktyce.

Autorkami i autorami raportu są: Matthias Ballweg, Donald Blondin, Sandrine Dixson-Declève, Heather Grabbe, Bertram Kloss, Julia Okatz, Janez Potočnik, Maria Jose Rodezno Ayestas, Anna Schwarzmann, Frauke Thies, Isabella Wedl oraz Laura van der Zande. Raport opiera się na analizie przedstawionej po raz pierwszy w Kompasie Zmiany Systemowej, napisanym wspólnie przez Klub Rzymski i SYSTEMIQ.

--

Zapraszamy do udziału w debacie forumIdei Fundacji Batorego, Open Society Foundations, SYSTEMIQ oraz Klubu Rzymskiego „[Czas Wielkich Kryzysów czy Wielkich Rozwiązań? Rola Unii Europejskiej w globalnej zmianie systemu](#)”, która odbędzie się 20 stycznia, o godz. 15.00-17.00 w Fundacji Batorego, ul. Sapieżyńska 10A w Warszawie. Na naszym profilu na Facebooku dostępna będzie także transmisja on-line z wydarzenia.